

Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında Hava Nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma Komisyonları raporları (1/564)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71 - 435 6/873

30 . III . 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında hava nakliyatına dair olan anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 22 . III . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ile gerekçesinin ilişkileriyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan
S. Saracoğlu

Gerekçe

Şikago'da, 7 Aralık 1944 tarihinde Hükümetimizin de iştirakiyle imzalanan ve Yüksek Meclis tarafından 4749 sayılı kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde kabul ve tasdik buyrulan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmaları ile güdülen amaç, büyük bir gelişme göstermekte olan sivil havacılığın Milletlerarası ölçüde temellerini kurmak ve fiiliyat sahasında muhtelif memleketlerin değişik ve eksik mevzuatı dolayısıyla çıkabilecek müşkülleri bertaraf ederek, ahenkli bir şekilde gelişmesini sağlamaktır.

Şikago metinleri, Milletlerarası havacılığın muhtelif memleketler arasında akdolunacak iki taraflı anlaşmalara dayanan bir sistem halinde inkişafını derpiş eylemekte ve bu yolda yapılacak anlaşmaların ana çizgilerini tayin ederek, aralarında bir benzerlik teminine ehemmiyet vermektedir.

Harb hareketlerinin sona ermesi, sivil havacılığın gelişmesine her tarafta yeni bir hız verilmiştir. Milletlerarası ulaştırma alanında hava servisleri en önemli bir konu halini almış ve büyük rekabetlere yol açmıştır. Yurdumuzun da bu önemli cereyana yabancı kalamıyacağını gözönüne alan Hükümet Birleşik Krallık Hükümeti tarafından bir sivil havacılık anlaşması akdi hususunda teklif alması üzerine, derhal görüşmelere başlayarak 12 Şubat 1946 tarihinde bir anlaşma yapmıştır.

Anlaşmanın genel hükümleri, Şikago konferansında kabul edilen standard'a uygun bulunmaktadır. Bu hükümlere göre, her iki memlekette cari olan hava seyrüseferine mütaallik kanun ve nizamla riayet edilecektir.

İngiltere Hükümeti akdettiği anlaşmaya dayanarak, İngiltere ile Türkiye arasında bir servis açacaktır. İngiliz servisleri Ankara ve İstanbul'a uğrayacaklar, fakat bu iki şehir arasında yolcu ve yük taşımak hakkına malik olmayacaklardır.

Anlaşma, müteakabiliyet esasına dayanmakta olduğundan, Hükümetimiz lüzum gördüğü takdir-

de, Türkiye'den İngiltere'ye millî uçaklarımızla aynı şekilde seferler tanzim etmek hakkını haiz bulunmaktadır.

Bu suretle, gerek memleketimizin diğer kıtalar ile ulaştırma imkânları bakımından, gerekse İngiltere gibi aramızda siyasi ve ekonomik alanlarda sıkı bağlar bulunan dost Devlet ile münasebetlerimizin gelişmesi bakımından birçok faydalar temin eden işbu Anlaşma, aynı zamanda gene havaacılığımızın teknik bakımdan da ilerlemesine yardım edecektir.

Türkçe ve İngilizce metinleri ilişik kanun tasarısı ile birlikte sunulan ve yurdumuzun menfaatlerine uygun bulunan işbu Anlaşmanın onanması, Yüksek Meclisin tasvibine arz olunur.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/564

Karar No. 18

17 . IV . 1946

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında hava nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 22 . III . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı Dışişleri ve Ulaştırma Bakanlıklarının temsilcilerinin hazır bulunduğu oturumda görüşülmüştür.

Anlaşmanın genel hükümleri 7 Aralık 1944 tarihinde Hükümetimizin de iştirâkiyle Şikago'da imzalanan ve Yüksek Meclis tarafından 4749 sayılı kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde kabul buyurulan Milletlerarası Sivil Havaacılık hükümlerine uygun bulunmaktadır.

Bu hükümlere göre, her iki memlekette yürürlükte olan hava seyrüseferine ait kanun ve nizamlara riayet edilecektir.

İngiltere Hükümeti akdettiği anlaşmaya dayanarak İngiltere ile Türkiye arasında bir servis açacaktır. İngiliz servisleri Ankara ve İstanbul'a uğrayacaklar fakat bu iki şehir arasında yolcu ve yük taşımak hakkına malik olmayacaktır.

Gerek memleketimizin diğer kıtalarla ulaştırma imkânları bakımından gerekse İngiltere gibi

aramızda siyasi ve ekonomik alanlarda sıkı bağlar bulunan dost Devlet ile münasebetlerimizin gelişmesi bakımından birçok faydalar sağlıyan anlaşma menfaatlerimize uygun görülmüştür. Memleketimiz için bir hava hukukunun henüz tedvin edilmemiş olmasını sivil havaacılığımızın gelişmesi bakımından bir eksiklik sayan Komisyonumuz, bu eksikliğin giderilmesi, günden güne önemi artan hava ulaştırma işlerine ehemiyet verilmesi ve Şikago'da üyesi olarak seçtiğimiz ve bugün merkezi Montreal'de bulunan konseydeki hüromuzun da biran evvel tesisi dileğiyle kanun tasarısını aynen ve oybirliğiyle kabul etmiştir.

Havalesi gereğince Ulaştırma Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Komisyonu Başkanı

Konya

S. Arıkan

Ankara

Z. Yörük

Gümüşane

C. Selek

Sözcü

İstanbul

A. Ş. Esmer

Antalya

Dr. C. Tunca

Manisa

H. Bayur

Kâtip

Ağrı

R. R. Pasin

Erzurum

P. Demirhan

Tokad

N. Poroy

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Karar No. 1/564

Esas No. 12

4 . V . 1946

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında Hava ulaştırmalarına dair akdolan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise sunulan ve Dışişleri Komisyonunca incelendikten sonra Komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonunun bu husustaki raporu, komisyonumuzun 2 . V . 1946 tarihindeki toplantısında incelendi. Bu toplantıda Ulaştırma Bakanı, Devlet Havayolları Genel Müdürü ve Bakanlıktan bir uzman ile Dışişleri Bakanlığının bir temsilcisi de hazır bulundular.

Anlaşmaya göre : Her iki Hükümet, memleketleri arasında karşılıklı olarak, kendi millî işletmeleri vasıtasıyla hava seferleri kuracaklardır. İngiltere Hükümetinin bu seferleri yapmağa memur edeceği hava hattı işletmesi, Londra ile Ankara arasında, Avrupa'nın belli şehirlerine ve yurdumuzda da İstanbul'a uğrularak bu seferleri yapacaktır. Fakat İstanbul ile Ankara arasında yolcu ve yük taşımayacaktır. Bize gelince: Millî havacılığımız bu seferlei yapmağa henüz hazır ve muktedir bir durumda bulunmadığından Anlaşmanın bize verdiği hakkı ilerisi için rezerve etmiş bulunuyoruz. İleride bu hakkı kullanmak kudretini kendimizde bulduğumuz zaman uçaklarımızın takip edecekleri yolu da o vakit tesbit edeceğiz.

Ana hatlarıyla yukarıda belirtilen anlaşma ile eki, işletmelerin tâbi olacakları hukukî esasları tesbit etmekte olup bu esaslar, Şikago Anlaşmaları hükümlerinden ve tam mütekabiliyet esasından mülhem bulunmaktadır. Bu arada, her iki taraf hava işletmelerinin, karşı tarafın ülkesinde, o tarafın hava seyrüseferine müteallik mevzuatına karşılıklı olarak riayet edecekleri kayfiyeti de önemli bir yer almıştır.

İki memleket arasındaki Avrupa memleketlerinden de yolcu ve yük alıp iki taraf memleketlerine çıkarmak ve iki taraf memleketlerinden oralara gidecek yolcu ve yükleri de alıp götürmek hususunda, yani Şikago anlaşmalarının

beşinci serbesti adını verdiği meselede, Anlaşma ekinin yedinci maddesiyle eke bağlı listeler bazı kayırt ve şartlarla bu hakkı iki tarafa da vermiş olmakla beraber Anlaşmanın imzasından sonra alıp verilmiş olan mektuplarda «Türkiye Hükümetince başka milletlere beşinci serbesti bahşedildiği müddetçe, Anlaşma ekinin yedinci maddesiyle eke ilişik bir numaralı liste hükümlerini, bu hükümlerin Türkiye'de alınacak veya çıkarılacak yoleu, eşya ve posta hususundaki tahditlerle ilgili bulunduğu hallerde, Anlaşmada derpiş olunan servise Türkiye Hükümetinin tatbik etmek niyetinde olmadığı» bildirilmiştir.

Memleketimiz için bir çok yönlerden faydalı olacağını mülâhaza eden Komisyonumuz, işbu Anlaşmanın onanmasına müteallik kanun tasarısını, başlığına bir kelime eklenmesi ve başlıkta ve birinci maddede geçen (Nakliyatına) kelimelerinin de (Ulaştırmalarına) suretinde değiştirilmesi kaydiyle, kabule değer görmüştür.

Ancak, iki tarafın hava seyrüseferlerine ilişkin özel kanun ve nizamlarına karşılıklı uyulacağı ve ihtilâf halinde Milletlerarası geçici konseye gidileceği Anlaşmada derpiş edilmiş olduğuna göre memleketimizde henüz mevcut olmayan hava seyrüsefer kanun ve nizamlarının biranevvel tedvinine ve geçici konseydeki büromuzun da acele kurulmasına ait Dışişleri Komisyonunun dileklerine komisyonumuz da katılmıştır.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Ko. Baş.	Sözcü	Kâtip
Çoruh	Kars	Erzurum
A. R. Erem	Ş. Karacan	S. Altuğ
Bursa	Edirne	Hatay
A. M. Erhan	M. E. Ağaoğulları	H. Ilgaz
Kars	Kırşehir	Ordu
E. Demirel	F. Seler	Ş. Akyazı
Ordu	Sivas	Sıvay
Dr. V. Demir	H. Gökdalay	H. Işık
H. Üçöz		
Tunceli		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında Hava Nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Ankara'da 12 Şubat 1946 tarihinde akit ve imza edilmiş olan «Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında Hava Nakliyatına dair Anlaşma» ile bu Anlaşmaya bağlı bulunan ek ve iki listesi ve aynı günde teati edilen mektuplar onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun Bakanlar Kurulunca yürütülür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>A. R. Türel</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>A. R. Artunkal</i>	<i>Hilmi Uran</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>N. E. Sumer</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
	<i>Sırrı Day</i>
	Sağlık ve Sosyal
Ekonomi Bakanı	Yardım Bakanı
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Dr. S. Konuk</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>T. Coşkan</i>	<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
	<i>R. Karadeniz</i>
Çalışma Bakanı	
<i>Dr. S. Irmak</i>	

ULAŞTIRMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında hava ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Ankara'da 12 Şubat 1946 tarihinde akit ve imza edilmiş olan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Krallık Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair Anlaşma» ile bu Anlaşmaya bağlı bulunan ek ve iki listesi ve aynı günde teati edilen mektuplar onanmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BİRLEŞİK KIRALLIK HÜKÜMETİ ARASIN- DA HAVA NAKLİYATINA DAİR ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlandadaki Kırallık Hükümeti, Türkiye ile Birleşik Kırallık arasında doğru hava ulaştırmasını mümkün olan en kısa zamanda kurmak için bir Anlaşma yapmak istediklerinden,

Bu maksatla tâyin ettikleri murahhaslar, usulü dairesinde yetkilendirilmiş ve aşağıdaki esaslar üzerinde anlaşmışlardır:

Madde — 1

Her bir Âkîd Taraf bu Anlaşmanın ekinde musarrah bulunan hakları işbu ekde tarif edilen hava servislerinin kurulması maksadiyle diğer Âkîd Tarafa bahşeder. Anılan servislere derhal veya daha sonra başlanılması, kendisine bu haklar bahşedilen Âkîd Tarafın ihtiyarına bağlıdır.

Madde — 2

1. Kendisine bu haklar bahşedilmiş olan Âkîd Taraf, tasrih edilen yol veya yollar için bir hava hattı işletmesi veya işletmeleri tâyin eder etmez, tasrih edilen hava servislerinin her biri işletilmeğe başlanabilecektir, ve bu hakları bahşeden Âkîd Taraf, işbu maddenin 2 nci fıkrasının ve 6 ncı maddenin hükümleri mahfuz kalmak üzere, anılan hava hattını veya hatlarını işletmek için gereken müsaadeyi gecikmeksizin vermekle mükellef olacaktır.

2. a) Hakları bahşeden Âkîd Tarafın yetkili makamlarını, işbu makamlarla ticari hava hatlarının işletilmesi için normal olarak uygulanan kanun ve nizamlarla konulmuş şartları yerine getirebilecek ehliyetle olduğu (veya oldukları) hususunda tatmin etmesi (veya etmeleri) tâyin edilen hava hattı işletmesinden veya işletmelerinden istenilebilecektir.

b) Askerî işgal sahalarında veya bu işgal keyfiyetiyle ilgili olan sahalarda servislerin başlanması yetkili askerî makamların tasvibine tâbi tutulacaktır.

Madde — 3

1. Âkîd Taraflardan herbiri hava meydanlarının kullanılması ve diğer kolaylıklardan faydalanma karşılığı olarak öbür Âkîd Tarafın tâyin ettiği hava hattı işletmesinden veya işletmelerinden tarhedilecek veya edilmesine müsaade edilecek mükellefiyetler, mümasil Milletlerarası servisleri yapan kendi millî uçaklarınca bu hava meydanlarının kullanılması ve diğer kolaylıklardan faydalanma karşılığı olarak ödenecek mükellefiyetlerden yüksek olmayacaktır.

2. Âkîd Taraflardan birinin ülkesine diğer Âkîd Taraf veya bunun tâyin edilen hava hattı işletmesi tarafından, yahut onun namına, ithal edilen veya bu ülkede uçağa yüklenen ve munhasıran ikinci Tarafın uçağında kullanılmağa mahsus olan yakıt, makine yağı ve yedek parçalar, ilk Âkîd Tarafça konulmuş gümrük resmi, muayene ücreti veya sair mükellefiyetlerin tediyesi bakımından millî işletmelerinden veya en ziyade müsaadeye mazhar milletin hava hattı işletmelerinden daha az müsait bir muameleye tâbi tutulmayacaklardır.

3. Mutabık kalmış servislerde işliyen uçaklar ve Âkîd Taraflardan birinin tâyin edilmiş hava hattı işletmesine veya işletmelerine mensup uçaklarda bulundurulacak yakıt, makine yağı, yedek parçalar, mütat teçhizat ve uçak komanyası, bu uçaklar tarafından diğer Âkîd Tarafın ülkesinde yakıt uçaklarında kullanılsa bile, bu ülkede gümrük resmi, muayene ücreti veya buna benzer resim ve mükellefiyetlerden muaf tutulacaktır.

Madde — 4

Âkîd Taraflardan birinin verdiği veya muteber olduğunu tasdik eylediği ve el'an yürürlükte bulunan uçuşa elverişlilik vesikaları, ehliyetnameler ve ruhsatıyeler, ekte gösterilen yolların ve ser-

vislerin işletilmesi için diğer Âkîd Tarafça da muteber olarak tanınacaktır. Bununla beraber Âkîd Taraflardan herbiri, kendi tebaasına başka bir Devlet tarafından verilmiş ehliyetnameleri ve ruhsatîyeleri kendi ülkesi üzerinde uçuş için muteber tanımaktan istinkâf etmek hakkını muhafaza eder.

Madde — 5

1. Âkîd Taraflardan birinin Milletlerarası hava seyriseferinde işliyen uçakların kendi ülkesine giriş ve çıkış hakkındaki, veya bu uçakların kendi ülkesinde iken işletilmesi ve seyriseferiyle ilgili kanun ve nizamları, diğer Âkîd Tarafça tâyin edilmiş bulunan hava hattı işletmesine veya işletmelerine ait uçaklara da tatbik edilecektir.

2. Âkîd Taraflardan birinin ülkesine uçak yolcusu, mürettebatı veya hamulesinin girişi ve çıkışı ile ilgili (giriş müsaadesi, çıkış müsaadesi, göçmen, pasaport, gümrük ve karantina işleri gibi) hususata mütaallik kanun ve nizamları, diğer Âkîd Tarafça tâyin edilmiş hava hattı işletmesine veya işletmelerine ait uçakların yolcuları, mürettebatı ve hamulesine de, ilk Tarafın ülkesinde bulunduğu sürece, tatbik edilecektir.

Madde — 6

Âkîd Taraflardan herbiri, diğer Âkîd Tarafça tâyin olunan hava hattı işletmesinin veya işletmelerinin esas mülkiyetinin ve fiilî kontrolünün diğer Taraf vatandaşlarının elinde bulunduğu kanaat getirmediği hallerde, yahud bu hava hattı işletmesinin veya işletmelerinin 5 nci maddede tasarih olunan kendi kanun ve nizamlarına riayet etmediği veya bu Anlaşma gereğince verilen hakların bağlı bulunduğu şartları yerine getirmediği takdirde, işletme müsaadesini vermekden imtina etmek veya bunu geri almak hakkını muhafaza eder.

Madde — 7

İşbu Anlaşma, 1944 Aralık ayında Şikago Konferansında tanzim edilmiş olan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözleşmesine göre kurulan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Teşkilâtı nezdinde tescil ettirilecektir.

Madde — 8

Âkîd Taraflardan biri işbu Anlaşma Ekinin herhangi bir maddesinin veya maddelerinin değiştirilmesini arzu ettiği takdirde, her iki Âkîd Tarafın yetkili makamları arasında, talep tarihinden itibaren altmış gün içinde, başlayacak müzakerelerin açılmasını isteyebilir. Anılan maakınlar, Ekin yeni veya değiştirilmiş maddeleri üzerinde mutabık kaldıkları takdirde, bu meselede tavsiye ettikleri hususlar, diplomatik Nota teatisi suretiyle tasvip edildikten sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — 9

Âkîd Taraflar arasında işbu Anlaşmanın veya Ekinin yorumlanmasına yahut uygulanmasına müteallik herhangi bir ihtilâf, 7 Aralık 1944 de Şikagoda imzalanan Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Sözleşmesinin 3 ncu maddesi gereğince, karar verilmek üzere, Geçici Konseye tevdi edilir. Meğer ki, Âkîd Taraflar ihtilâfı, kendi aralarında anlaşarak tâyin edecekleri Hakem Mahkemesine yahud başka herhangi bir şahıs veya teşekküle havale suretiyle halletmeği kararlaştırmış olsunlar. Âkîd Taraflar, verilen karara uygun hareket etmeği kabul ederler.

Madde — 10

Her iki Âkîd Tarafca kabul edilmiş genel mahşyette çok taraflı bir Havacılık Sözleşmesinin

yürürlüğe girmesi halinde, işbu Anlaşma, anılan Sözleşme hükümlerine uyacak şekilde değiştirilecektir.

Madde — 11

Âkîd Taraflardan biri işbu Anlaşmaya son vermeği arzu ettiği takdirde, öbür Tarafa her zaman bunu ihbar edebilecektir. Böyle bir ihbar vukuunda, işbu Anlaşma ihbarın öbür Âkîd Tarafca alınmasından 12 ay sonra sona erecektir, meğer ki, ihbar, mutabık kalmarak, bu müddet geçmeden geri alınmış olsun.

Madde — 12

Tasdiknâmaler, mümkün olan en kısa zamanda Ankara'da teati edilecektir. Anlaşma, tasdiknâmelerin teatisi tarihinde yürürlüğe girecektir.

Yukarıdakileri tasdikan, imzaları aşağıda bulunan ve Hükümetleri tarafından bu hususda usulü dairesinde yetkilendirilmiş olan murahhaslar, işbu Anlaşmayı imza ederek mühürlemişlerdir.

On iki Şubat 1946 tarihinde Ankara'da TÜRKÇE ve İNGİLİZCE olarak ve her iki lisandaki metin aynı derecede muteber olmak üzere, ikişer nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İmza
Mühür

İmza
Mühür

EK

1. — İşbu Ekin 1 numaralı listesinde tasrih olunan yol üzerindeki hava servislerinin işletilmesi maksadiyle Birleşik Kırallık Hükümeti tarafından tâyin edilen hava hattı işletmesi (işletmeleri), Birleşik Kırallık Hükümetinin yetkili makamı tarafından gösterilecek olan işletme veya işletmeler olacaktır.

2. — İşbu Ekin 2 numaralı listesinde tasrih olunan yol (yollar) üzerindeki hava servislerinin işletilmesi maksadiyle Türkiye Hükümeti tarafından tâyin edilen hava hattı işletmesi (işletmeleri), Türkiye ilgili makamı tarafından gösterilecek olan işletme veya işletmeler olacaktır.

3. — İlişik 1 numaralı listede tasrih olunan yol üzerindeki hava servislerini işletmek maksadiyle, yukarıda 1 nci fıkrada anılan İngiliz hava hattına Türkiye'de transit, teknik tevakkuf ve aşağıdaki hükümler dairesinde milletlerarası seyrüsefer için ticari giriş ve çıkış hakları ile bu yol üzerindeki dava meydanlarından ve milletlerarası seyrüsefere mahsus fer'i kolaylıklardan istifade imkânı bahşedilecektir.

4. — İlişik 2 numaralı listede tasrih olunan yol (yollar) üzerindeki hava servislerini işletmek maksadiyle, yukarıda 2 nci fıkrada anılan Türk hava hattına (hatlarına) Birleşik Kırallık dâhilinde transit, teknik tevakkuf ve aşağıdaki hükümler dairesinde milletlerarası seyrüsefer için ticari giriş ve çıkış hakları ile bu yol üzerindeki hava meydanlarından ve milletlerarası seyrüsefere mahsus fer'i kolaylıklardan istifade imkânı bahşedilecektir.

5. — (a) Tâyin olunan Birleşik Kırallık hava hattı işletmesi, Türkiye'de, ilişik 1 numaralı listede tasrih olunan yerlerde, Birleşik Kırallıktan alınan yolcu, eşya ve postayı indirmeğe ve Birleşik Kırallığa gidecek yolcu, eşya ve postayı almağa yetkili olacaktır.

b) Tâyin olunan Türkiye hava hattı işletmesi, Birleşik Kırallıkta, 2 numaralı listede tasrih olunan yerlerde, Türkiye'den alınan yolcu, eşya ve postayı indirmeğe ve Türkiye'ye gidecek yolcu, eşya ve postayı almağa yetkili olacaktır.

c) a ve b bentlerinde anılan seyrüsefer için, tâyin olunan Türkiye ve Birleşik Kırallık hava hattı işletmeleri tarafından zaman zaman tesbit edilecek istiap hacmi, Türkiye ve Birleşik Kırallık arasında mevcut nakliyat miktarı ile mütevasım bir şekilde idame ettirilecektir.

d) İstiap hacmi, yukarıdaki 1 nci ve 2 nci fıkralarda anılan hava hatları arasında, bunların aynı yol üzerinde işlemeleri halinde, mütesaviyeu taksım olunacaktır.

e) Başlangıçta tatbik olunacak istiap hacmi, servisler açılmadan önce, Âkîd Tarafların yetkili makamları arasında kararlaştırılacaktır.

f) Bundan sonra tatbik olunacak istiap hacmi, Âkîd Tarafların yetkili makamları arasında zaman zaman tetkik edilecektir.

g) Servislerin sıklığını tâyin için kabul edilecek hamule faktörü, yukarıda 1 nci ve 2 nci fıkralarda anılan hava hattı işletmeleri arasında başlangıçta ve Âkîd Tarafların yetkili makamlarının muvafakati alınmak kaydıyle kararlaştırılacaktır.

h) Başlangıçta kararlaştırılan hamule faktörü, yukarıda anılan hava hattı işletmeleri tarafından zaman zaman tekrar gözden geçirilebilecektir. Hamule faktörünün değiştirilmesine mâ-tuf herhangi bir tavsiye Âkîd Tarafların yetkili makamlarının tasvibine arz edilecektir.

i) Fîilî istiap hacmi hamule faktörü ve ticari istiap hacmi hususunda muayyen bir süre için kabul edilmiş bulunan rakamlara istinaden yukarıdaki 1 nci ve 2 nci fıkralarda anılan hava hattı işletmeleri tarafından yapılacak servislerin sıklığı, servisler başlamadan veya değiştirilmeden önce, Âkîd Tarafların yetkili makamlarının muvafakati alınmak kaydıyle, aralarında kararlaştırılacaktır.

j) Önceden beklenmiyen ve geçici mahiyette olan nakil ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yukarıdaki 1 nci ve 2 nci fıkralarda anılan hava hattı işletmeleri, işbu fıkranın e ve d bentleri hükümlerine rağmen, servisleri, sözü geçen nakil ihtiyacının karşılanması için, gereken nispette sıklaştırmayı aralarında kararlaştırabilirler. Bu gibi sıklaştırmalar derhal, bunları tasdik veya tadil edilecek olan, yetkili makamlara bildirilecektir.

6. Âkîd Taraflardan birinin, evvelki fıkra gereğince işletmek yetkisinde bulunduğu servisin seferlerini geçici bir zaman için yahut devamlı olarak, tamamen veya kısmen, durdurmak istemesi halinde, işbu Âkîd Taraf diğer Âkîd Tarafı birlikte kararlaştırılacak hükümler ve şartlar altında, diğer Âkîd Taraf hava hattı işletmesinin (İşletmelerinin), evvelki fıkra hükmüne göre, ifası mukarrer olan servislerin liste mucibince tamam olarak idamesini temin için, gerekli munzam seferleri yapmasını kararlaştırabilir. Bununla beraber yukarıda ilk sözü geçen Âkîd Tarafın, dilediği anda, kendi servis seferlerini bundan evvelki fıkra hükmü gereğince yetkili bulunduğu nispette yapmağa veya sıklaştırmaya karar vermesi halinde, diğer Âkîd Tarafın Hava hattının o ana kadar işlettiği munzam seferleri matlup nispette azaltmağa veya büsbütün durduracağı, bu yolda, yapılacak herhangi bir uyuşmanın şartlarından olacaktır.

7. Bir Âkîd Tarafın hava hattı işletmesi, diğer Âkîd Taraf ülkesinde 3 ncü Taraflar ülkesinden gelen yolcu, eşya ve postayı bırakmak veya 3 ncü Taraflar ülkesine gidecek yolcu, eşya ve postayı almak ister, ve diğer Âkîd Taraf bu gibi yolcu, eşya ve postayı taşımak hususundaki bir talebi nazara almağa hazır bulunursa, Âkîd Taraflar, yolun gerekli kısımları için - ihtiyaç duyulursa - istiap hacminde yapılacak değişiklikleri tesbit etmek üzere, diğer ilgili Devletler ile istişarede bulunacaklardır. Bu fıkra gereğince verilecek herhangi bir ruhsat, ve buna müsteniden istiap hacminde yapılacak herhangi bir değişiklik şu hükümlere tâbi olacaktır :

a) Bu ekin 5 nci fıkrasına uygun olarak tâyin edilen istiap hacmi;

b) İlgili ülkelerin, umumi menfaate ve lüzuma nispetle nazara alınacak olan hava nakliyatı ihtiyaçları;

c) İlgili ülkelerde ve bunlar arasında mevcut diğer hava nakliyat servislerinin kifayet derecesi ve

d) Doğru hava hatlarının iktisadi şekilde işletilmesi.

Bu hükmün Türkiye ve Birleşik Kırallık hava haklarına uygulanması ilişik 1 ve 2 numaralı listelerde gösterilen şekilde olacaktır.

8. a) İşbu Ekde sözü geçen hava nakliyat teşebbüsleri tarafından konulacak tarifeler, ev-

veleminde bunlar arasında ve aynı yol üzerinde veya bunun herhangi bir kısmında işliyen diğer hava hatları ile danışılarak kararlaştırılacaktır. Bu suretle kararlaştırılan bütün tarifeler Âkîd Tarafların tasvibine tâbi olacaktır. Hava hattı işletmeleri arasında bir ihtilâf vukuunda Âkîd Taraflar bizzat anlaşmaya gayret edeceklerdir. Âkîd Taraflar anlaşmaya varamazlarsa, münaziünfih mesele, işbu Anlaşmanın 9 ncu maddesinde gösterildiği üzere hakeme havale olunacaktır.

b) Yukarıdaki a fıkrasına göre kararlaştırılacak olan tarifeler, idâreli işletme, munsifane kâr, servis evsafındaki farklar (sûrat ve istirahat esbabı seviyeleri dâhil) ve yol üzerinde başka işletmeler tarafından tatbik edilen tarifeler dâhil olmak üzere bütün önemli âmiller gereği gibi nazara alınarak, makul hadlerde tesbit olunacaktır. Bir yol üzerindeki noktalarda alınan veya indirilen yolcu, eşya ve posta için tatbik edilecek tarifeler (hava hattını tâyin eden Hükümetin memleketine giden veya o memleketten alınan yolcu, eşya ve postadan maadası) yolun aynı kısmı üzerindeki mahallî ve mıntakavi servisler tarafından taşınan müşabih yolcu, eşya ve postaya mahsus mütenazır tarifelerden daha yüksek olacaktır.

Ekin 1 numaralı listesi

İngiliz yolları

Yol No.	Yol	Mülâhazat
(a) Muhtelit 175, 176 ve 177	Londra - Milâno - Roma - Atina - İstanbul - Ankara.	Başlangıçta işletilecektir.
(b) 175	Londra - Nurenberg - Peste - Bükreş - İstanbul - Ankara.	Yer teşkilâtı ve şerait müsait olur olmaz (a) yerine kaim olacaktır.

Tâyin edilen Birleşik Kırallık Hava Hattı İşletmesi, işbu cetvelde musarrâh yollar üzerinde, Türkiye dışındaki yerlerde irkâp olunan veya bu yerlere gidecek olan yolcu, eşya ve postayı Türkiye'deki yerlerde çıkarmağa ve almağa yetkili olacaktır; şu şartla ki bahis konusu yol için kararlaştırılan istiâp hacmi aşılmassın.

Ekin 2 numaralı listesi

Türk yolları

Yol No.	Yol	Mülâhazat
---------	-----	-----------

Türkiye ile Birleşik Kırallık arasındaki havayolları ilgili Türk makamları tarafından zamanında bildirilecektir.

Tâyin edilen Türkiye Hava hattı İşletmesi (İşletmeleri), işbu cetvelde musarrâh yollar üzerinde Birleşik Kırallık dışındaki yerlerde irkâp olunan veya bu yerlere gidecek olan yolcu, eşya ve postayı Birleşik Kırallık'daki yerlerde çıkarmağa ve almağa yetkili olacaktır; şu şartla ki, bahis konusu yol için kararlaştırılan istiâp hacmi aşılmassın.

British Embassy

Ankara

Ankara, 12 Şubat 1946

Ekselans

Birleşik Kırallık ile Türkiye arasında bir hava servisi kurulmasını temin için bugün aramızda imzalanmış bulunan Anlaşmaya atfen, Türkiye Hükümetince başka milletlere 5 nei serbesti bahşedildiği müddetçe, Anlaşma Ekinin 7 nei maddesiyle Eke ilişik 1 numaralı liste hükümlerini, bu hükümlerin Türkiye'de alınacak veya çıkarılacak yolcu, eşya ve posta hususundaki tahditlerle ilgili bulunduğu hallerde, Anlaşmada derpiş olunan servise Türkiye Hükümetinin tatbik etmek niyetinde olmadığını, Birleşik Kırallık Hükümetince kabul edildiğini teyit etmekle şeref kazanırım.

2. — İki Âküd Tarafın hava hatları arasında istiap haeminin tesbitine veya taksimine mütaallik hükümlerin tahditsiz milletlerarası yolcu, eşya ve posta almak veya indirmek hususunda Türkiye tarafından 3 neü Taraflara verilmiş yahut verilecek olan haklara tesir eder surette tefsir edilmeyeceği Birleşik Kırallık Hükümetince keza kabul edilmiştir.

3. — Oniki ay evvelinden ihbar etmek suretiyle, bu mektubun 1 nei ve 2 nei fıkralarında anılan hükümlerin Türkiye Hükümetince tatbik edilebileceğinin kabul edildiğini de teyit ederim.

Bu vesile ile Ekselânsınıza derin saygılarımı teyit ederim.

Maurice Peterson

Sayın Bay Feridun Cemal Erkin

Büyük Elçi, Dışişleri Bakanlığı Umumi Kâtibi

Ankara.

Ankara, 12 Şubat 1946

Ekselâns,

Metnini aşağıda arzettiğim bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı Ekselânsınıza teyit etmekle şeref kazanırım:

Birleşik Kırallık ile Türkiye arasında bir hava servisi kurulmasını temin için bugün aramızda imzalanmış bulunan Anlaşmaya atfen, Türkiye Hükümetince başka milletlere 5 nei serbesti bahşedildiği müddetçe, Anlaşma ekinin 7 nei maddesiyle eke ilişik 1 numaralı liste hükümlerini, bu hükümlerin Türkiye'de alınacak veya çıkarılacak yolcu, eşya ve posta hususundaki tahditlerle ilgili bulunduğu hallerde, Anlaşmada derpiş olunan servise Türkiye Hükümetinin tatbik etmek niyetinde olmadığını, Birleşik Kırallık Hükümetince kabul edildiğini teyit etmekle şeref kazanırım.

2. İki Âküd tarafın hava hatları arasında istiap haemmm tesbitine veya taksimine mütaallik hükümlerin, tahditsiz milletlerarası yolcu, eşyave posta almak veya indirmek hususunda Türkiye tarafından 3 neü Taraflara verilmiş yahut verilecek olan haklara tesir eder surette tefsir edilmeyeceği Birleşik Kırallık Hükümetince keza kabul edilmiştir.

3. Oniki ay evvelinden ihbar etmek suretiyle, bu mektubun 1 nei ve 2 nei fıkralarında anılan hükümlerin Türkiye Hükümetince tatbik edilebileceğinin kabul edildiğini de teyit ederim.

Bu vesile ile, ...

Yukarıdaki metnin muhtevasına ittıla kesbettiğimi Ekselânsınıza arz ve bu vesile ile derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Feridun Cemal Erkin

Ekselâns

Sir Maurice Drummond Peterson,

K. C. M. G. ,

İngiltere Büyük Elçisi

Ankara